

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีแนวโน้มเลื่อมโทรมลงเห็นได้จากปัญหาภาวะมลพิษด้านต่างๆ และปัญหาการร้องเรียนด้านมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยมีสาเหตุจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการขยายตัวของกิจกรรมต่างๆ เช่น ชุมชนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การคมนาคมและขนส่ง การค้าและบริการ การผลิต และการเกษตร เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สารเคมี และพลังงาน ทำให้เกิดของเสียและมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม (กรมควบคุมมลพิษ. 2555 : 1) ประกอบกับปัจจุบันการขยายตัวทางชุมชนชนบท ชุมชนเมืองและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้น ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดจากการอุปโภคและบริโภคของประชาชนมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามจำนวนประชากร ถ้าไม่มีการกำจัดให้ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ปัญหาความสกปรกต่างๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอย จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เพราะถ้ามองกันอย่างผิวเผินแล้ว ขยะมูลฝอยนั้นไม่ได้มีผลกระทบต่อมนุษย์มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อมนุษย์ยังอยู่ในขั้นที่ไม่รุนแรงมากนัก ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงไม่ชัดเจนเท่าไร แต่ในความเป็นจริงแล้ว ขยะมูลฝอยจะก่อให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมากและจะมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ด้วย ทั้งโดยตรงและทางอ้อม

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-11 ทำให้ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปี 2554 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 16 ล้านตัน (หรือวันละ 43,800 ตัน) เพิ่มขึ้น 0.84 ล้านตัน หรือร้อยละ 5.5 ตามการขยายตัวของชุมชนและประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยกรุงเทพมหานครมีขยะมูลฝอยประมาณวันละ 9,500 ตัน (ร้อยละ 22) เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 8 พื้นที่เขตเทศบาลเมืองพัทยาเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 มูลฝอยทั้งหมดถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ประมาณ 5 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ. 2554 : 5)

และจากการคาดการณ์ในปี 2555 จะมีปริมาณมูลฝอยทั่วไปเพิ่มขึ้นประมาณ 17,533,870 ตัน/ปี (กรมควบคุมมลพิษ. 2554 : 17) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยนั้นนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยจึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องให้ความสำคัญและจะมองข้ามปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยต่อไปไม่ได้อีก โดยทุกฝ่ายจะต้องระดมความคิด ความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน และประชาชนทั่วไปจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50(3) บัญญัติไว้ว่า “การรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล” เป็นหน้าที่ที่เทศบาลต้องทำในเขตเทศบาล และพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หมวด 3 มาตรา 18 บัญญัติไว้ว่า “การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น(วรรคสอง) ในกรณีที่มีเหตุอันควร ราชการส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้บุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยได้” (กรมควบคุมมลพิษ. 2544 : บทคัดย่อ)

เทศบาลตำบลหนองกุงศรีเป็นอีกหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการในการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตความรับผิดชอบ 2 ตำบล 14 หมู่บ้าน ปัจจุบันเทศบาลตำบลหนองกุงศรีได้ดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยมีขั้นตอนการจัดการ 3 ขั้นตอน คือ การรวบรวมขยะมูลฝอย การเก็บขนและขยะมูลฝอยและการกำจัดขยะมูลฝอย แต่การดำเนินการดังกล่าวยังประสบปัญหาอยู่มาก ในการเก็บและขนขยะมูลฝอยภายในเขตพื้นที่ยังเก็บขนไม่ทัน ทำให้เหลือตกค้างในชุมชนและสถานที่บางแห่งที่มีความจำกัดด้านพื้นที่ จากรายงานเบื้องต้นของเทศบาลตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าในแต่ละวันจะมีปริมาณขยะมูลฝอย โดยเฉลี่ย 7.6 ตันต่อวัน การบริการเก็บขนขยะมูลฝอยมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณขยะมูลฝอย ถ้าการบริการเก็บและขนขยะมูลฝอยไม่สม่ำเสมอ ประชาชนก็ไม่สามารถขนขยะมูลฝอยออกมาทิ้งให้เป็นเวลาได้ โดยเฉพาะครัวเรือนที่อยู่ในตรอกหรือซอยแคบ ๆ ที่รถเก็บขยะมูลฝอยเข้าไปไม่ถึง ประชาชนต้องใช้ภาชนะขนถ่ายอีกทอดหนึ่งก็ไม่นำขยะมูลฝอยมาทิ้ง ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเหลือจากการเก็บอีกมากมาย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาหากไม่เร่งหาแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม รวมทั้งจะมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนด้วย (เทศบาลตำบลหนองกุงศรี. 2555 ค : 2)

จากเหตุผลดังกล่าวเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยให้ประสบความสำเร็จ ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ บุคลากร และงบประมาณ ต้องกำหนดเป็นวิธีการจัดการ ขั้นตอนต่างๆ อย่างเหมาะสม และพัฒนา ปรับปรุงวิธีการ ขั้นตอน ในการจัดการขยะมูลฝอย อย่างเป็นระบบ อนึ่งผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนายกเทศมนตรีตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำผลจาก การศึกษามาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้มีความ เหมาะสมกับบริบทของเทศบาลและชุมชนในท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของ เทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของ เทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะจากประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรีต่อการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับ ปานกลาง
2. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัด กาฬสินธุ์ แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองกงศรี อำเภอนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้นำครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่รับบริการและชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนขยะมูลฝอยเป็นรายเดือนของเทศบาลตำบลหนองกงศรี อำเภอนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 2,931 คน (เทศบาลตำบลหนองกงศรี. 2555 ก : 3)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากผู้นำครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่รับบริการและชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนขยะมูลฝอยเป็นรายเดือนของเทศบาลตำบลหนองกงศรี อำเภอนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านตัวแปร ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้นำครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่รับบริการและชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนขยะมูลฝอยเป็นรายเดือนของเทศบาลตำบลหนองกงศรี อำเภอนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็น

2.1.1 เพศ

2.1.2 อายุ

2.1.3 ระดับการศึกษา

2.1.4 อาชีพ

2.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองกงศรี อำเภอนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่

2.2.1 การรวบรวมขยะมูลฝอย

2.2.2 การเก็บและขนขยะมูลฝอย

2.2.3 การกำจัดขยะมูลฝอย

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 3 ด้าน คือ ด้านการรวบรวมขยะมูลฝอย ด้านการเก็บและขนขยะมูลฝอยและด้านการกำจัดขยะมูลฝอย

3.2 ศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555

5. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เขตเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึง ความคิด ความรู้ ความรู้สึก และความเชื่อที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือเหตุการณ์ต่างๆ อาจมีแนวโน้มที่จะมีความเห็นทั้งทางบวกและทางลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ประชาชน หมายถึง ผู้นำครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่รับบริการและชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนขยะมูลฝอยเป็นรายเดือนของเทศบาลตำบลหนองกุ้งศรี อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

การบริหารจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การบริหารระบบจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย คือ สามารถเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ไปกำจัดอย่างถูกต้องหลักวิชาการ และไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนด และมีขั้นตอนในการจัดการขยะมูลฝอย 3 ขั้นตอน คือ การรวบรวมขยะมูลฝอย การเก็บและขนขยะมูลฝอยและการกำจัดขยะมูลฝอย

การรวบรวมขยะมูลฝอย หมายถึง แนวปฏิบัติและวิธีการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยจากสถานที่ต่างๆ ของเทศบาลตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ในลักษณะต่างๆ ดังนี้ การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย วิธีการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย จำนวนถังขยะมูลฝอย สภาพถังขยะมูลฝอย ขนาดของถังขยะมูลฝอยและจุดให้บริการในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย

การเก็บและขนขยะมูลฝอย หมายถึง แนวปฏิบัติและวิธีการเก็บและขนขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ วิธีการเก็บและขนขยะมูลฝอย ลักษณะของรถเก็บและขนขยะมูลฝอย เครื่องมือเครื่องใช้ในการเก็บและขนขยะมูลฝอย ความถี่ในการเก็บและขนขยะมูลฝอย ช่วงเวลาและเส้นทางในการเก็บและขนขยะมูลฝอย และค่าบริการในการเก็บและขนขยะมูลฝอย

การกำจัดขยะมูลฝอย หมายถึง แนวปฏิบัติและวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย ระยะเวลาในการกำจัดขยะมูลฝอย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ในการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอย หมายถึง บรรดาสิ่งของที่ไม่ต้องการใช้แล้ว ส่วนใหญ่เป็นของแข็งหรืออาจจะเน่าเปื่อยได้ หรือไม่ก็ตาม รวมตลอดถึง เถ้า ซากสัตว์ มูลฝอย ฝุ่นละออง และเศษวัสดุจี้เถ้า แกลบ ถ่าน ที่ทิ้งจากบ้านเรือน ที่พักอาศัย สถานที่ต่างๆ

เทศบาล หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 และในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง เทศบาลตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

สถานภาพ หมายถึง สถานะทั่วไปของบุคคล ประกอบด้วย

เพศ หมายถึง ประชาชนเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

อายุ หมายถึง ผู้นำครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่
รับบริการและชำระค่าธรรมเนียมเก็บและขนขยะมูลฝอยเป็นรายเดือนของเทศบาลตำบล
หนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับชั้นสูงสุดที่ประชาชนจบการศึกษา โดยแบ่ง
ออกเป็น 5 ระดับ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรีหรือ
สูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพ หมายถึง งานที่ประชาชนใช้เวลาส่วนใหญ่ทำงานนั้น โดยแบ่งออกเป็น
4 กลุ่ม ได้แก่ รับจ้าง เกษตรกร รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนคนที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนแต่ละ
ครัวเรือนและอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ในช่วง
เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555

ครัวเรือน หมายถึง บ้านเรือนของประชาชนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองกุงศรี
อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ และอยู่ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารในการจัดการด้านขยะมูลฝอย กำหนดเป็น
กรอบยุทธศาสตร์ในการวางแผนจัดการขยะมูลฝอยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในชุมชนของ
เทศบาลตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
2. ได้แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้ตรงตามความต้องการ
ของประชาชนและเหมาะสมกับท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์